

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

การดูแลรักษาสุขภาพทางจิต โดยหมอสู่วัดใน
จังหวัดนครราชสีมา

ผู้เขียน

นายกิตติภัทร อ่างบุญตา

ปริญญา

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การส่งเสริมสุขภาพ)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา ไกรพิบูลย์ ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ อเนก ช้างน้อย กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดูแลรักษาสุขภาพทางจิต โดยหมอสู่วัดในจังหวัดนครราชสีมา เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อบันทึกปรากฏการณ์ต่าง ๆ ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ หมอสู่วัดจำนวน 14 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบการวิจัยได้แก่ กลุ่มผู้รับบริการจากหมอสู่วัด กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน กลุ่มหมอพื้นบ้านภาคอีสานประเภทอื่น

ผลการศึกษาพบว่า การดูแลรักษาสุขภาพทางจิตโดยหมอสู่วัด มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 องค์ประกอบ คือ รูปแบบ หน้าที่ และกระบวนการ ของการสู่วัดในการดูแลรักษาสุขภาพทางจิต โดยมีรูปแบบของการใช้พิธีกรรมเป็นวิธีการดูแลรักษาสุขภาพทางจิตซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจิตใจ เพราะชาวบ้านเชื่อว่า “ขวัญ” เป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับทุกคนและเป็นศูนย์กลางของชีวิต โดยมีหมอสู่วัดเป็นผู้ทำหน้าที่ในการประกอบพิธีกรรมการสู่วัดให้กับชาวบ้าน อันเนื่องมาจากการเกิดเหตุการณ์ที่ดีและไม่ดีในชีวิต และหมอสู่วัดยังเป็นผู้สืบสานวัฒนธรรมการแพทย์บ้านภาคอีสานอีกด้วย กระบวนการหรือขั้นตอนของการสู่วัดในการดูแลรักษาสุขภาพทางจิตมี 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนก่อนพิธีสู่วัด ขั้นตอนพิธีสู่วัด และขั้นตอนหลัง

พิธีสู่ขวัญ โดยที่ขั้นตอนก่อนพิธีสู่ขวัญ เป็นขั้นตอนของการเตรียมความพร้อมในเรื่องต่าง ๆ เช่น การหาฤกษ์ยาม การเตรียมเครื่องคาย การจัดเตรียมสถานที่ การเชิญหมอสู่ขวัญ การเชิญแขกผู้ร่วมงาน เป็นต้น ขั้นตอนพิธีสู่ขวัญ เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดเนื่องจากเป็นขั้นตอนในการประกอบพิธีกรรมการสู่ขวัญ ซึ่งผลของการดูแลรักษาสุขภาพทางจิตจะเกิดขึ้นมากที่สุด ในขั้นตอนนี้ เพราะเป็นการเรียกขวัญให้มาอยู่กับเนื้อกับตัว ทำให้จิตใจมีความสุขและมีกำลังใจดีขึ้น นอกจากนี้ขั้นตอนหลังพิธีสู่ขวัญ ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมพิธีสู่ขวัญได้ร่วมอวยพรให้กับผู้รับการสู่ขวัญโดยตรง ซึ่งถือว่าเป็นการเสริมสร้างกำลังใจให้กับผู้รับการสู่ขวัญอีกทางหนึ่ง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

Thesis Title Mental Caring and Healing by *Mor Suu Khwan* in
Nakorn Ratchasima Province

Author Mr. Kittipat Angboonta

Degree Master of Education (Health Promotion)

Thesis Advisory Committee

Asst. Prof. Dr. Suchada Kraipibul Chairperson

Assoc. Prof. Anek Changnoi Member

ABSTRACT

This research was a qualitative research; its objective was to study the Psychic Healing method held by Psychic Morale Practitioners or the spiritual healers in the Nakorn Ratchasima Province, located in Northeastern part of Thailand. The data collection had been done through the use of questionnaire, group conversation, and non-participatory in conjunction with participatory observation as well as some joint activities for recording of the various phenomena occurred during the psychic ritual performance.

The main source of data collection came from 14 spiritual healers. Additional information came from clients, community leaders, volunteers of the village public health group, local Northeastern medics and so on.

In summary, the study found that there 3 essential components, (1) form, (2) function, (3) procedure of the spiritual healing performed by local practitioners to call the morale back to the body as a kind of spiritual treatment. The form of the treatment dealt with psychic health healing which was related to the soul of mind. Normally, villagers believed that “Morale” was the center of life for everyone. Thus, it was very important to bring the morale back to the body of a person whenever bad luck and

misfortune came to a person's life. Moreover, the spiritual healers were the persons who sustained the Northeastern medicine culture and tradition.

There were 3 phases of the psychic health treatment, (1) the pre-step before the psychic ceremony took place, (2) the actual psychic ceremony, and (3) the post-step after the psychic ceremony had been done completely.

The pre-step psychic ceremony usually carried out by way of searching for the auspicious moment to do the ceremony; at the same time, preparing all needed materials and setting the place for the ceremony including invitation for the spiritual healer and some guests. The actual ceremony would be the most important session for the promoting of good health for the person being healed; when the morale returned to the client and spiritual condition became better. Finally, the post-morale step was the time when all the guests blessed the person for reassurance and reconstruction of the morale and good will so that the person would recover from illness or bad luck or misfortune.